

Letem českým světem

*Dnes v době páry, elektřiny to věru malý zázrak jest -
nad luhy vlasti i v háj stinný v ruch měst, klid vsí se dáti nést ...*

Jaroslav Vrchlický

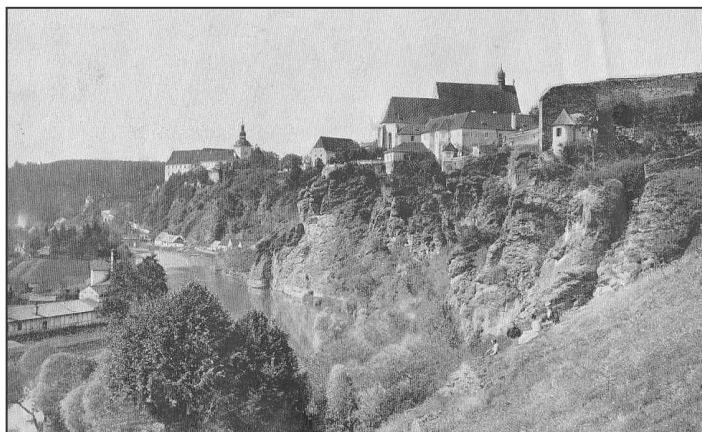
K práci na knize Letem českým světem spojili se naši přední zemští fotografové, letopisci a literáti chvíli před koncem 19. století. Dílo obsahuje půl tisíce fotografických pohledů z Čech, Moravy, Slezska i Horních Uher (dnešního Slovenska), upravených ve Vilímově zinkografickém ústavu. Vyrobeno v knihtiskárně nakladatele Jos. R. Vilímka v Praze, Spálená ulice č. 13, dokončeno a vydáno dne 1. listopadu 1898. Výběr snímků je doplněn doslovným přepisem původních textů, i když stále platí, že „...rázovitá úpravnost prací Vilímkovy tiskárny všeobecně ceněna a známa jest!“

161. KLOKOTY. Čtvrt hodiny od Tábora, na nevelikém mírném návrší na pravém břehu Lužnice leží poutnický Mariánský kostel Klokoty s utěšeným rozhledem do půvabného údolí, jímž prorývá se ta řeka rázovitá svými břehy halícími se v zeleň stromů a křů, jakoby tok čistých jejích vln i v nejsráznějších spádech vodní prorvy provázel úsměv uklidňující a usmířující. Ta milá krajinka pod slavným Tábořem, srovnána v pěkný, ladný obraz uzavřený v sobě, jako v úkryt zasazený do jednotvárných, namnoze smutných rozloh dalšího kraje, z návrší Klokotského přehlíží se v plné své roz-

tomilosti, v celém svém něžném půvabu. Za starodávna Klokoty byly tvrzí pánů Vítkoviců. R. 1421, ty dny před sv. Jiřím, upáleno tu Žižkovým rozkazem asi 50 Adamníků, mezi nimi vlastní původce divné sekty, kněz Petr Kaniš. Poutnický chrám P. Marie Klokotské založen byl z dobrovolných příspěvků roku 1700, a po půl století byl teprve vysvěcen. Prostranné ambity, v podobě čtverhranu kostel obkličující, v rozích svých znamenány jsou čtyřmi věžemi. Pracemi štukaterskými i kresbami hojně vyzdoben vnitřek chrámu, v němž na hlavním oltáři umístěna jest stará socha Panny Marie, k níž o význačných dnech Mariánských lid z celého tábořského kraje i z dalších konců českého jihu, jakož hojně ze sousedních osad Moravy přichází s prosbami vroucně zbožnými v těžkostech a svízelných života. Kostel Klokotský jest expositurou děkanského chrámu Páně v Táboře. Jako duchovního správce tiché Klokoty hostily jednu z nejkrásnějších zajiště duší z dob probuzení. Josef Vlastimil Kamarýt po svém vysvěcení na kněžství r. 1824 stav se kaplanem v Táboře, brzo na to přeložen jako exposita do Klokot, i setrval tu vzorný kněz, horlivý nadšenec, vlídný lidumil a ušlechtilý básník až do své smrti 19. března 1833.

Foto Šechtl a Voseček v Táboře, text Fr. Herites.

24. BECHYNĚ. Pohled na Bechyni od východu jest nad jiné půvabný a krásný. Jako krasavice dumající v zahradě hová si na skalnatém ostrohu, jež oblévají zamlklá řeka Lužnice a potok Smutný dávnověké pohřebiště protékající, jenž vyvolené družce své bohatě operlené vlny do klínu snáší. Stavení, mezi nimiž vyniká mohutný zámek, zamilované ondy sídlo Petra Voka z Rožmberka, bohatýrského příznivce Českých bratrů, a klášter františkánský, druhy cíl zbožných poutníků jihočeských, jsou na skalách jako přilepena. Vysoké břehy obou toků pokryty jsou krásnými lesy, nižší pak svahy ostrohu proměněny v utěšený park stromů listnatých, jakož i dolní část náměstí, ovinutého čistými domky. Rozmanité procházky

a besídky v pěkných lesích a spojené s nimi vyhlídky na město a břehy tiché Lužnice rozmnožují půvab tohoto starožitného, druhy krajského města, v jehož útulku unavený poutník rád odpočine a mile pookřeje.

Foto J. Eckert v Praze, text A. Heyduk.

390. DOBRONICE nad Lužnicí.

Z půvabného dosud, však velkémú obecnstvu málo známého údolí Lužnice podali jsme již pohledy na Klokoty a Bechyni, dnes pak přinášíme jako další partii vyobrazení malebných rozvalin hradu Dobronického, jehož okrouhlá věž a rozpadávající se zdi s výšiny pravého břehu v čistém toku Lužnice se shlížejí. Pod nimi na samém břehu skrývá se v stromoví několik chaloupek. Osada sama s bývalým farním, nyní filiálním kostelem, leží na planině výše hradu. Na místě někdejšího poplužního dvora spatříš nyní několik chalup; na předhradí zbylo ještě stavení bývalého pivovaru, bytů pro čeledě a stáje; nádvoří proměněno v sad. Z hradu samého, v přední a zadní zámek rozděleného, zbývají pusté zříceniny, nad nimiž strmí mohutná věž. Tvrz Dobronická již v XIV. věku byla sídlem rodu soujmenného, po němž v držení ji rytíři z Kraselova, z Malovic a z Dubu následovali, až r. 1455 mocný Oldřich z Rožmberka ji získal a v tvrdý a veliký hrad přestavěl. Avšak Rožmberkové neudrželi Dobronice, které po mnohých změnách konečně r. 1691, koupí koleji jezuitské sv. Klimenta se dostaly a ke statku Opořanskému připojeny byly. Prostranný zámek zařízen jest v residenci, by chovanci mohli zde trávit čas o prázdninách. Když však r. 1773 řád byl zrušen, uhodila i Dobronicům (jako Krašovu, Okoří, Bezdězi, Pecce a j. státní správě propadlým památným hradům) hodina zkázy. Roku 1790 byl hrad rozmetán.

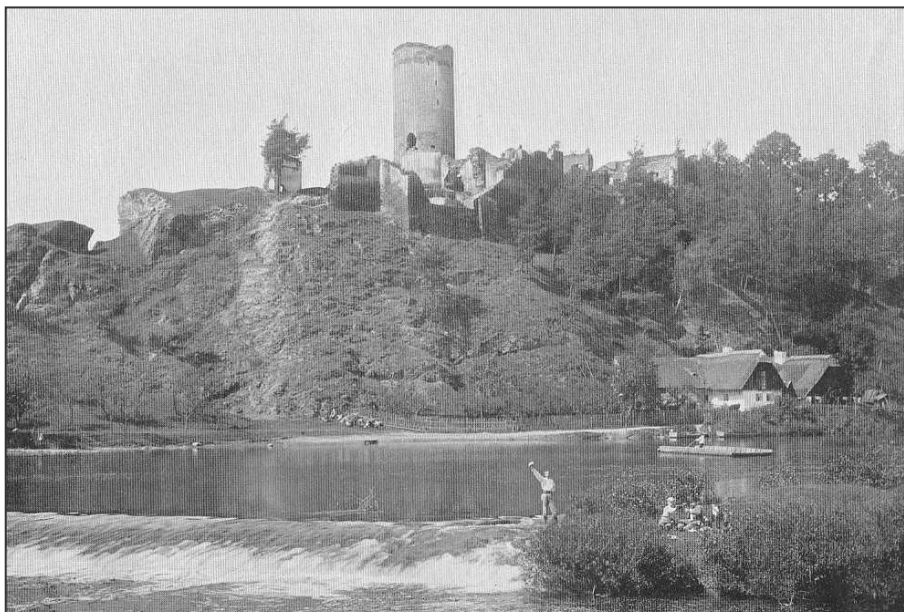
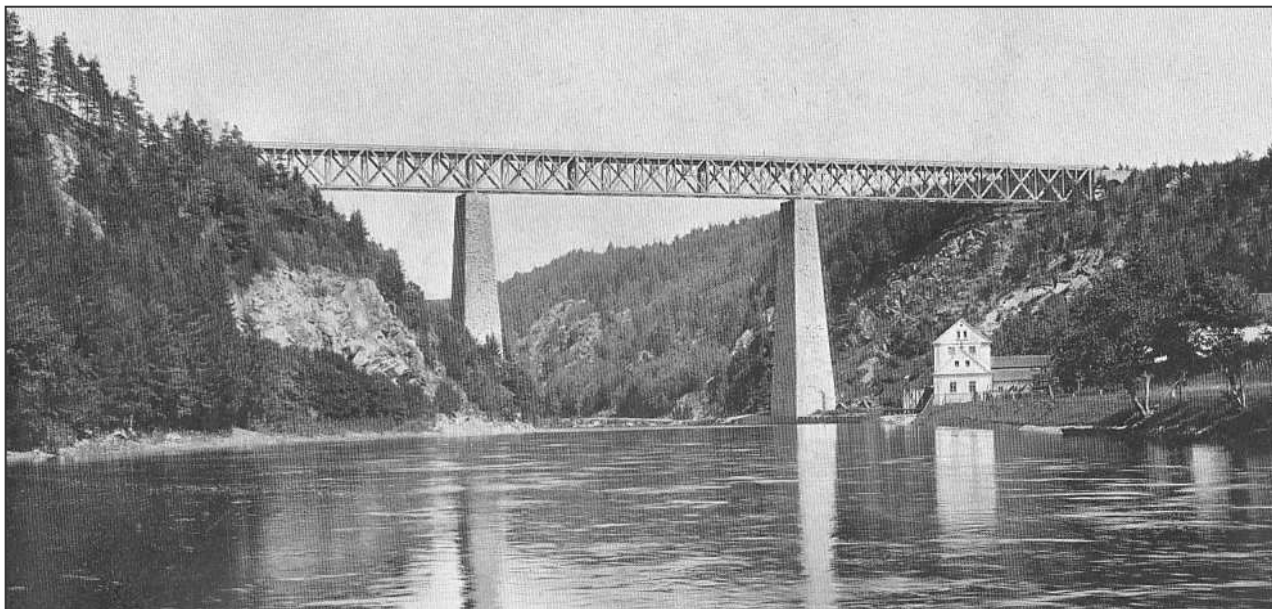

Foto J. Šechtl v Táboře, text red. [J. Vrchlický].

468. MOST PŘES VLTAVU u Červené, po němž příční dráha českomoravská od Tábora k Písku vede, pokládá se za jednu z nejmělejších železničních staveb v celém Rakousku a jest po známém viaduktu Trisánském v Tyrolsku nejvyšší. Na každém břehu Vltavy pne se tu hranolový pilíř, jehož spodní délka měří 14,4, šířka 11,7 a výška 67 m. Veškerého zdiva jest 137000 m³. Rozpětí tří polí měří po 84,4 m, celá délka mostu obnáší tudíž 253 m. Železná konstrukce, provedená Českomoravskou strojárnou v Praze, váží 9580 q a jest spojena 330.000 nýty, jež vyžadovaly vyvrtání téměř milionu děr. Montáž provedena bez lešení, ač jednotlivé články vážily až 40 q. Most stál 500.000 zl. a jest vyzdoben při obou vjezdech deskami s nápisy, k nimž užito hesel, jež pronesli dne 22. ledna 1889 rada Bischoff a tvůrce plánů inspektor Hus při slavnostním zasazení posledního nýtu. Hesla původně německá zčeštil takto prof. Ad. Heyduk: »Mnoha mužů věda, mnoha mužů píle, mnoha mužů znoj, utvořily dílo vznešených krás ku poctě Vás i nás. Základ v hrudi mocných skal cement žulu upoutal, hřeby pevný, ocel tuh, vzdoruj bouři, chraň Tě Bůh.«

Foto Č. Hrbek v Plzni, text red. [J. Vrchlický].

17. NÁMĚSTÍ V TÁBOŘE.

Nejpamátnejším místem staroslavného Tábora jest náměstí, jež od východu k západu mírně, od jihu pak k severu silněji se zvedá. Na něm druhdy ujednány byly činy, před nimiž chvěly se nejen pyšné hrady, bohaté kláštery a cizáctvím nasáklá města česká, ale i daleké vůkolní říše. Památné stavby náměstí Táborského jsou posud výmluvnými svědky síly a slávy Tábora, tohoto pevného střediště nejradikálnější strany rekovných Husitův. Nejpamátnejší stavbou náměstí mimo chrám »Proměny Kristovy na hoře Tábor« jest radnice, dílo pražského mistra Staňka, jenž r. 1512 zbudoval též krásnou hvězdovitou klenbu presbyteria chrámového. Trojštítná radnice ta opírá se vzadu o starožitnou věž a je plna památností stavi-

telských, mezi nimiž spatřiti lze ležiny klenbové, mající podoby hlav Žižkovy, Biskupcovy, nejvyššího kněze Táboritův a sestry Žižkovy. Nad jiné památná je mohutná síň, palác zvaná, kde scházela se až do r. 1547 veliká obec tábořská, a pak místnosti nad palácem, jichž užito pro bohaté a vzácné sbírky musejní. Povšimnutí hodny jsou ještě dům Ctiborovský s pěknou kružbou šítovou, pod jehož krajním oknem přízemním stojí jeden z mnoha kamenných stolů, při nichž druhdy Táborité pod širým nebem tělo a krev Páně přijímali, a pak dům okresního hejtmánství, kde žila a snila šlechtická »Stará Češka« Zuzana Černínová. Opodál chrámu stojí pěkný pomník Jana Žižky, a doleji, uprostřed tržiště na úhledné kašně socha Hromádky Jistebnického, zakladatele Tábora. Pěkná moderní stavba tábořské Spořitelny v pravo obraz malebně doplňuje.

Foto Šechtl & Voseček v Táboře, text A. Heyduk.

139. TÁBOR. S věží chrámu vysoko do nebes trčící hostí se na vysokém ostrohu skalním mezi tichou Lužnicí a potokem, vinoucím se hlubokým údolím k zamlklé té řece staroslavný Tábor jako bojem umdlený a v dumách ponořený kopiník husitský, před nímž skoro čtvrt věku lidského třásla se všechna Evropa. A posud, přes veškerý nával moderního vandalismu zachoval Tábor svůj středověký ráz jehož neseťtely ani hojné předměstské, jinak pěkné stavby novověké. Tábor stojí na místě, kde již v XIII. věku stávalo město

Hradiště, sídlo někdy Vítkovců, jež zbudováno bylo na pradávě ohradě, jak tomu nálezy římské a mince z doby císaře Hadriána svědčí. Vítkovci, nechťce postoupiti Hradiště králi Otakarovi, zapálili a zbořili je r. 1268 a převedli obyvatele do Ústí Sezimova, odkud je husita Hromádka po vypálení Ústí zase na Hradiště hory Tábor převedl, učiniv nové bydliště nedobytnou pevností.

Foto Šechtl a Voseček v Táboře, text A. Heyduk.